

УДК 336.71:368.5

Погорєлова О.М.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Боднар О.А.**, к.е.н, доцент, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

СТРАХУВАННЯ КРЕДИТНИХ РИЗИКІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ МІНІМІЗАЦІЇ ВТРАТ БАНКІВ

Кредитний ризик є одним із найбільш значущих ризиків, з якими стикаються банківські установи у своїй діяльності. Згідно з визначенням Базельського комітету з банківського нагляду, кредитний ризик – це «потенційний ризик для доходів і капіталу, який виникає через невиконання зобов'язань контрагентом або контрагентами з операцій кредитування, торгівлі, хеджування, розподілу чи іншої діяльності, яка передбачає виникнення вимог до контрагентів» [1].

Страхування кредитних ризиків полягає у передачі банком частини ризиків невиконання позичальниками своїх кредитних зобов'язань страховій компанії на підставі укладеного договору страхування. При настанні страхового випадку (дефолту позичальника) страхова компанія відшкодовує банку певну частину понесених збитків, що дозволяє мінімізувати негативний вплив реалізації кредитного ризику на фінансовий стан банку [2].

Існують різні види та форми страхування кредитних ризиків. Найбільш поширеним є страхування окремих кредитів або портфелів кредитів від ризику дефолту позичальників. Також застосовується страхування від ризику зниження кредитного рейтингу позичальника або страхування від ризиків, пов'язаних із торговим фінансуванням [3].

Страхування кредитних ризиків зазвичай здійснюється на підставі договору між банком (страхувальником), страховою компанією (страховиком) та позичальником. Сторонами угоди визначаються умови страхування, такі як розмір страхової суми, страхового тарифу, франшизи тощо [4].

Правове регулювання страхування кредитних ризиків в Україні здійснюється згідно із Законами України "Про страхування", "Про банки і банківську діяльність", нормативними актами Національного банку України [5].

Переваги та недоліки страхування кредитних ризиків є важливим аспектом, який необхідно ретельно проаналізувати для об'єктивної оцінки доцільності застосування цього інструменту банками (табл. 1).

Головними перевагами для банків є мінімізація втрат та підвищення фінансової стабільності, тоді як основними недоліками є додаткові витрати та ризику, пов'язані з страховою компанією. Для страхових компаній цей вид

страхування відкриває нові можливості, але також несе високі ризики та потребує глибокого аналізу кредитних портфелів банків.

Таблиця 1 Переваги та недоліки страхування кредитних ризиків

Переваги	Недоліки
Для банків:	
<ul style="list-style-type: none"> - зменшення потенційних втрат від неповернення кредитів; - зниження навантаження на власний капітал; - диверсифікація кредитного ризику; - можливість розширити кредитну діяльність 	<ul style="list-style-type: none"> - додаткові витрати на сплату страхових премій; - складність процесу врегулювання страхових випадків; - ризик неплатоспроможності страхової компанії; - моральний ризик зниження стимулів до ретельного аналізу позичальників
Для страхових компаній:	
<ul style="list-style-type: none"> - нові можливості для розвитку бізнесу; - диверсифікація страхового портфеля; - розширення клієнтської бази; - додаткові доходи від страхових премій 	<ul style="list-style-type: none"> - високі ризики, пов'язані з непередбачуваністю кредитних втрат - необхідність глибокого аналізу кредитних ризиків банків - потреба у достатньому капіталі для покриття потенційних збитків - залежність від економічного циклу та стану банківського сектора

Джерело: [4].

Для визначення доцільності страхування кредитних ризиків банки повинні оцінити його ефективність. Основними показниками є:

- співвідношення страхових премій до очікуваних втрат від кредитного ризику;
- вплив на капітал банку;
- зниження загального рівня кредитного ризику портфеля після страхування.

Разом з тим, банк має враховувати ризики неплатоспроможності страхової компанії. Необхідно відстежувати фінансовий стан страховиків та диверсифікувати ризики між ними.

Таким чином, комплексна оцінка ефективності страхування кредитних ризиків з урахуванням факторів дозволяє банку прийняти обґрунтоване рішення щодо доцільності використання цього інструменту та оптимізувати його застосування для мінімізації втрат та зміцнення фінансової стабільності.

Ринок страхування кредитних ризиків в Україні поки що перебуває на початковій стадії розвитку. Згідно зі статистичними даними Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, у 2022 році лише кілька страхових компаній надавали послуги зі страхування кредитних ризиків, а загальний обсяг зібраних страхових премій за цим видом страхування становив близько 50 млн грн [4].

Водночас, поступово зростає інтерес до цього інструменту з боку українських банків. Одним з перших вітчизняних банків, який почав активно використовувати страхування кредитних ризиків, став Райффайзен Банк Аваль. У 2015 році банк уклав договір зі страховою компанією Euler Hermes для страхування портфеля кредитів малому та середньому бізнесу [6].

Іншим прикладом є ПриватБанк, який у 2018 році уклав угоду про страхування торгових кредитів з компанією Soface. Ця угода дозволила банку захистити себе від ризиків неплатежів з боку корпоративних клієнтів.

Проте, незважаючи на окремі успішні кейси, в цілому впровадження страхування кредитних ризиків в українських банках стикається з низкою перешкод. До основних проблем належать [6]:

- недостатня капіталізація та низька платоспроможність вітчизняних страхових компаній, що не дозволяє їм брати на страхування значні кредитні ризики банків;
- відсутність досвіду та експертизи в галузі андеррайтингу кредитних ризиків у більшості українських страховиків;
- недосконалість нормативно-правової бази у сфері страхування кредитних ризиків;
- низька обізнаність та недовіра до цього виду страхування з боку банків.

Отже, страхування кредитних ризиків може допомогти банкам мінімізувати втрати від неповернення позик та зміцнити фінансову стабільність. Однак для ефективного застосування цього інструменту необхідно ретельно оцінити співвідношення витрат і вигод, а також врахувати ризики, пов'язані зі страховими компаніями. В Україні ринок страхування кредитних ризиків лише зароджується через низку перешкод, включно з недостатньою капіталізацією страховиків та недосконалістю законодавства. Подолання цих бар'єрів створить передумови для більш широкого впровадження страхування кредитних ризиків вітчизняними банками.

Списки використаних джерел:

- 1.. Principles for the Management of Credit Risk. *Basel Committee on Banking Supervision*. 2000. URL: <https://www.bis.org/publ/bcbs75.pdf>.
2. Мостовенко Н. А. Коробчук Т. І. Кредитний менеджмент [Текст] : Навчальний посібник. Луцьк : Волинь поліграф ТМ. 2016. 280 с.
3. Greuning, H., Brajovic Bratanovic, S. *Analyzing Banking Risk : A Framework for Assessing Corporate Governance and Risk Management - Fourth Edition*. 2022. URL: <https://policycommons.net/artifacts/2232409/analyzing-banking-risk/2990081/>
4. Страховий ринок України. Підсумки 2022 воєнного року. *Forinsurer*. URL: <https://forinsurer.com/news/23/04/03/42517>.
5. Про страхування: Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>.

6. Проблеми розвитку страхування в Україні : Науковий студентський збірник. Випуск 2. / За заг. ред. проф. Плиси В. Й. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 148 с.

Помазнюк Т. А.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Науковий керівник – **Бурковська А. В.,** к. е. н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

З початком 24.02.2022 р. агресії проти України, майже кожен сектор економіки усвідомив необхідність вирішення проблем, з якими раніше не стикався. Не є винятком і страховий ринок. Неминучими наслідками кожної війни є руйнування та збитки, проте традиційні види страхування не покривають збитків, що виникли під час бойових дій – від вибухів та обстрілів [1]. Для досягнення стабільності економіки країни необхідно забезпечити навіть у такі непередбачувані часи, щоб страхові ринки продовжили нормально та безперервно функціонувати [1].

Українські страховики зазнають серйозних викликів через повномасштабну російську агресію. Окупація територій, знищення майна та переміщення бізнесу ускладнюють функціонування страховиків та обслуговування їх клієнтів.

Особливі труднощі виникають для компаній, що спеціалізуються на страхуванні життя: вони стикаються зі зменшенням кількості страхових внесків та обмеженням доступу до офісів, що ускладнює процес здійснення страхових виплат, особливо в разі смерті застрахованих осіб на окупованих територіях.

Станом на 01.09.2022 р. в Державному реєстрі фінансових установ (ДРФУ) обліковувалося 140 страховиків, з них 13 - компанії зі страхування життя. Усі страховики станом на 01.09.2022 р. в ДРФУ є ліцензіатами (табл. 1).

Таблиця 1. Зміни у складі учасників страхового ринку (страховиків) у 2022 р.

К-ть страховиків у ДРФУ	01.01.2022 р.		01.03.2022 р.		01.09.2022 р.	
	ДРФУ	ліцензіати	ДРФУ	ліцензіати	ДРФУ	ліцензіати
Всього, з них:	156	144	145 (-11)	142 (-2)	140 (-5)	140 (-2)
non-life	143	131	132 (-11)	129 (-2)	127 (-5)	127 (-2)
life	13	13	13	13	13	13

Джерело: розроблено автором на основі [2].

Нами встановлено, що протягом усього досліджуваного періоду спостерігалася тенденція до зменшення кількості страхових компаній. У січні-лютому 2022 року з Державного реєстру фінансових установ (ДРФУ) були